

KENNE FANT

Carl-Henrik (Kenne) Fant er født i 1923, uddannet på Dramatens elevskole, spillede 1946-52 godt et dusin filmroller, af hvilke kun den som glad vordende fader i »Fängel-se« kan huskes. 1953-62 instruerede Fant ni velmente film for Nordisk Tonfilm og blev så i 1962 produktionschef og fra 1963 administrerende direktør i Svensk Filmindustri, der står for en fjerdedel af den svenske filmproduktion og ejes af Skandinaviska Banken, altså et superkapitalistisk privatforetagende. Fant er desuden formand for Producentforeningen, som på en række punkter samarbejder med Filminstitutet bl. a. om anvendelsen af D-fonden.

EN VURDERING

I »Svensk film på väg« citerer Fant en »anonym« filmdirektør for i 1964 at have sagt: »Svensk film er ved at socialisere sig selv! Vi har begået en fejltagelse, som aldrig kan gøres god igen.« Og Fant tilføjer: »At jeg personlig ikke, for øjeblikket i hvert fald, deler den anonyme direktørs bekymringer, beror på, at jeg tror, at filmbranchens aktivitet såvel på produktions- som på distributionssiden både kvalitativt og kvantitativt vil blive af en sådan art, at Filminstitutet rimeligvis ikke har anledning til direkte at konkurrere med branchen. Hidtil har instituttets virksomhed inden for produktion og distribution fremfor alt været af støttende og kompletterende karakter.« (Som man hører, er der gået også en politiker tabt i Fant). Ved at fremføre sine synspunkter mente Fant – i et »engangsforfatterskab« – at have demonstreret branchens gode vilje til at bevare denne statens »hjælp til selvhjælp«.

Men det skulle gå anderledes. Allerede i »Svensk film på väg« var Fant betænkelig ved instituttets direktørs suveræne beføjelser i produktionsstøttespørgsmålet, og han ønskede ham også »befriet« for sin stemmepligt i juryen ved tildeling af kvalitetsbidragene (og de dermed følgende tabsudligninger). Endvidere var Fant betænkelig ved den sammenhæng, der er imellem instituttets muligheder for selv at producere og juryens bedømmelser af de ambitiøse svenske film. Det er nemlig ikke mindst de penge, der gennem en »spærreregulering« bliver til overs af kvalitetsbidragene, som kan anvendes til institutproduktioner.

Hvad der primært har kaldt Fant ud af busken igen i »Skall vi sluta filma?« er den kommission, der i juli 1968 nedsattes af daværende uddannelsesminister Olof Palme. Samtidig fremsatte KSF (Kulturarbetarnas socialdemokratiska Förening) et forslag, der blandt andet omfattede en statsligt finansieret og administreret filmstøtte og et statsligt produktionselskab. I dette og i de fra andre sider af filmdebatten stadigt genkomne anklager mod de ledende selskaber for monopoliseringstendenser, magtmisbrug og mangel på kulturpolitisk ansvar, ser Kenne Fant en socialisering af branchen true. Ikke uden grund mener Fant at mærke også Olof Palmes ånd i disse angreb.

For Fant er de to afgørende faktorer i dagens filmsituation disse: det alvorligste er, at den svenske films andel af markedet viser en klart faldende tendens trods det øgede

antal svenske spillefilm (32 film i 68/69 og knap 14 % af billetindtægterne; i Danmark er tallene for 1968 20 film og 30 %). Den anden faktor er den »politisering af kulturudbuddet«, som efter Fants opfattelse modarbejder kultursektorens vigtigste opgave i dag: at føre kunsten ud til stadigt flere. – Det må ende med ruin.

Det er tydeligvis her, at vejen skilles. Fant lader i sin bog flere andre personer komme til orde. Bl. a. lader han en af sine executive producenter, Bengt Forslund (Troell og Halldoffs producer) stille sig selv spørgsmål. Forslunds svar er ikke uden en vis selvretfærdighed (Forslund var Chaplins grundlægger), men det er utvivlsomt helt ærligt ment, når Forslund har svært ved at forestille sig, at noget samfundsejet filmselskab skulle kunne producere et mere ambitiøst og socialt bevidst repertoire end Svensk Filmindustri i det sidste år: »Skammen«, »Korridoren«, »Made in Sweden« og »Ådalen«.

Men netop disse fire film nedvurderes af den erklæret socialistiske Jan Aghed, hvem Fant i et andet kapitel lader svare på ti spørgsmål. Til alle Fants bekymrede og velmente overvejelser snerrer Aghed: »Jeg tror ikke, at det brede publikum er modtagelig for seriøs film, hvilket samfundet, alle dets kulturpolitiske og kulturdistriktive forsyn-delser samt den kommercielle filmindustri bærer skylden for – og ikke publikum.«

Kenne Fant er klar over, hvad vej vinden vil blæse, når filmkommissionen i løbet af 70-71 får barslet med en betænkning. »Personlig har jeg til en vis grad ændret mening og er i dag ikke fremmed for tanken om, at der dannes et statsligt produktionselskab ved siden af (og det betyder uafhængigt af!) Filminstitutet og de private producenter.« Det vil nemlig øge mangfoldigheden i svensk filmproduktion, men forudsætningen for Fant er, at det sker under fælles produktionsvilkår.

Det åbne brev til Olof Palme, som har givet Fants bog navn, konkluderer i det direkte spørgsmål, om regeringen har socialiseringsplaner, der omfatter filmbranchen.

Uventet – også for Kenne Fant – svarede Olof Palme i en TV-udsendelse i december 1969 på Fants spørgsmål. »Staten er«, svarede Palme bl. a. »parat til at øge sin indflydelse på filmområdet.« Dog syntes hans tanker mere at gå i retning af et udvidet filminstitut end oprettelse af et selvstændigt statsproduktionselskab. Fl. B.

Svenska Filminstitutet må finansiere produktion af kortfilm og langfilm under forudsætning af, at produktionen har en klar kunstnerisk målsætning, samt at instituttets forpligtelser indgås på et helt forretningsmæssigt grundlag og efter prøvelse af de økonomiske, tekniske og personlige muligheder for produktionens gennemførelse.

Filmavtalet § 19

Kvalitetsstøttens formål er ikke at dirigere filmkvaliteten i nogen bestemt retning. Det er tværtimod hensigten at undgå ensretning af smagen. Kvalitetsbegrebet må opfattes i dets videste forstand for at muliggøre den svenske filmkunsts frie udvikling.

Filmavtalet Bilaga 2.12

GÖRAN LINDGREN

ET INTERVIEW

– Vi vil godt høre lidt om, hvilke muligheder De ser for at skabe gode film, samt Deres vurdering af filmordningen og af Filminstitutet som producent. Kunne De undvære filmaftalen?

– Absolut ikke. Så dyrt det nu en gang er at lave film, kan man faktisk sige, at oprettelsen af filmordningen har betydet praktisk talt alt. Filminstitutet har med sine forskellige økonomiske ressourcer været basis, hvor man har arbejdet ud fra. Det har været muligheden for, at man har kunnet eksperimentere og ligefrem gøre dumheder.

– Der tales om en politisering af kvalitetsbidragene. Føler De også det?

– Vi har altid forsøgt at have en meget alsidig produktion. Fra den rene underholdning på et vist niveau – mest heldige har vi her været med »Kære John« og »Boghandleren, der holdt op med at bade« – til de mere specielle og avancerede film, som f. eks. Donners »Tvärbalk«, Mai Zetterlings »Pigerne«, Susan Sontags »Duet for cannibaler« m. fl. De her tre film troede vi var egnede til kvalitetsbidrag, men ingen af dem fik det og grunden er måske, at politiske kriterier i højere grad spiller ind i juryens vurdering.

Men man kan ikke give nogen skylden for denne udvikling, hvor uheldig den end i flere tilfælde har været for os. Vi vidste jo ikke, at den ville komme, da vi begyndte produktionerne. Jeg tror, det er en ganske naturlig udvikling, som ikke kan standses. De unge filmfolk, kritikere og interesserede i det hele taget bliver simpelt hen mere og mere politisk bevidste. Imidlertid indsnævrer det spektret i produktionen. På en måde er det meget ensartet.

Endelig kan man selvfølgelig sige, at det er vores egen skyld, at vi er kommet lidt i klemme. Vi har nemlig, i modsætning til i Danmark så vidt jeg ved, satset meget på Filminstitutet. Ser man på vores årlige produktion, der ligger på omkring 5 film, så er den ene »bred underholdning«, mens de øvrige henvender sig til et forholdsvis lille publikum, er »snævrer underholdning«. Derfor er vi i dag havnet i den situation, at vi laver film, der næsten ikke har noget publikum og som kun kan tjene sig ind via kvalitetsbidrag og tabsudligning fra Filminstitutet.

– For eksempel?

– Der er mange eksempler. Vi kan tage »Deserter U.S.A.« og »Duet for cannibaler«. Her i Stockholm og i universitetsbyerne går det godt. Men i »provinsen« ligger det tungt. Det er mit indtryk, at det såkaldt brede publikum ikke vil have noget med politik. De får det i morgenaviserne, middagsaviserne, fjernsynet og radioen og er nærmest deprimerede, når de lægger sig til at sove. Går de derfor en enkelt gang ud, så vil de koble af. De orker ikke andet.

Men der findes også et lille publikum, som vil mere – som vil informeres, have flere aspekter, som synes, det er interessant at opleve formuleringer, de ikke selv har tænkt på osv. Ofte tvivler man imidlertid på, at dette publikum overhovedet eksisterer, og er man optimistisk, vil man vurdere det her i Stockholm til ca. 5000 mennesker. En gang